

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Svmmvla Selectarvm Qvaestionvm Regvlarivm

Bonagratia <von Habsheim>

Friburgi Brisgoiae, 1665

§. 6. Disceptatio partis aduersantis

[urn:nbn:de:bsz:31-160625](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-160625)

batis Authoribus, quia tales, inquit, jure suo utuntur, ac mala eorum intentio conferre quidem potest ad committendum peccatum, non tamen ad annullandum actum, cum intentio maneat in mente, nec influat in opus externum.

Vtrisque fauet P. Gobat *casu* 18. n. 484.

Ad 7. Diuortia contra præscriptum SS. Canonum contrahentium esse legitima, non propter autoritatem Ministrorum infidelium, sed intrinsecam inualiditatem. P. Gobat *p. 2. cas.* 19. n. 695.

Ad 8. Post conuersionem ad fidem orthodoxam, nisi grauissima incommoda persuadeant relinqui coniuges illos in bona fide, suadendum ut denuò legitimè contrahant, nisi dirimens impedimentum obftet. Videfis circa hunc articulum P. Gobat *p. 1. cas.* 20.

§. 6. Disceptatio partis aduersantis.

IN fauorem posteriorum Authorum facit resolutio certi casus, quam dedit quidam magnæ autoritatis & doctrinæ SS. Canonum Professor, quæ cum singularem contineat doctrinam, & momenta rationum vtrinque militantium accuratè expendat, verbo

verbotenus eam subijcio, cum in lucem
notoriè, quod ego sciam, nunquam prodie-
rit.

Q V Æ S T I O.

Vtrum Matrimoniũ in gra-
du prohibito ab Hæreticis
contractum sit validum?

Species facti.

A Nna heretica cum Petro itidem heretico
contraxit in territorio Bernensi matrimo-
nium, deinde cū adulterium commisisset, ab eo-
dẽ à Bernensi Consistorio separata fuit, quoad Tho-
rum & vinculum, Petrũque aliam duxit, Et
idem sibi licere credens Anna ad Catholicos trã-
sijt, seq̃ue Conrado spondit, quorum etiam fac-
tis ternis denunciationibus, & monito Parocho
saltem ante vltimam denunciationem de priori
Matrimonio solennes nuptias contraxit. Cum
res hac non omnibus probaretur, censerentque
matrimonium quoad vinculum ab heretica, aut
vlla humana potestate dissolui non potuisse, post
tres quatuorue annos, idem Parochus, qui ma-
trimonio adfiterat inter Conradum & Annam,
illud nullum suã auctoritate declarauit, & Ber-
ram Conrado permisit, huic itaque præmissis rur-
sus denunciationibus iunctus, cum eadem plures
B 3 annos

annos conuixit. Tum verò resciri ceptum, quod Annam inter & Petrum, impedimentum tertij gradus consanguinitatis intercessisset, & quia eam ob causam inter illos matrimonium nullum fuisse credebatur, ideoque valuisse matrimonium Anna cum Conrado; rursus his huic mora, iussusque ad primam redire est, sed quia à posteriore duos liberos habet, id noluit prestare, priusquam litteras haberet, quibus proles legitima, & innoxij coniuges, declarentur, Pavobusq; reus in expensas, & compensationem damni condemnatus esset.

In hoc casu certum est, si matrimonium inter Annam & Petrum, vel ab initio fuit invalidum, ratione impedimenti consanguinitatis, vel post fuit legitima auctoritate dissolutum, etiã quoad vinculum, tum matrimonium Annam inter & Conradum fuisse validum, & posterius inter Conradum & Bertam nullum.

Certum etiam est è contra, si matrimonium inter Annam & Petrum fuit validum, & mansit, tum Matrimonium Anna cum Conrado esse invalidum, validum verò Matrimonium Conradi cum Berta.

Vt adeo totus quæstionis Cardo in eo versetur, an scilicet Anna Matrimonium cum Petro, fuerit validum necne? Certum verò est, & apud Catholicos indubitatum, si Matrimonium ab initio validum fuit, non potuisse amplius vlla humana potestate

potestate dissolui, nec inter hereticos, qui esse Sacramentum particulatim esse non credant, volunt tamen facere in genere quod Christus iussit, & secundum institutionem Christi Matrimonium contrahere, adeoque etiam ob errorem in speciem non consentientes, tamen contrahunt Sacramentum.

Sola igitur difficultas est, anne Matrimonium cum positio impedimento Consanguinitatis tertij gradus inter hereticos, sine dispensatione contractum, sit ratione impedimenti inualidum, prout foret, si à Catholicis ita contractum esset.

Certum est 2. Parochum qui adstuit Matrimonio, inter Conradum & Annam, grauer deliquisse: plus, si, ut ponitur, de priore Anna Matrimonio monitus fuerit; minus, si nihil dictum sit; deberet enim rem ad ordinarium detulisse, cum dubitandi ratio occurrit, aut diligentius an libera sit, indagasse, quod semper est agendum Parocho, ut non videam ullam excusationem.

Certum est 3. iterum Parochum grauer deliquisse, quod Matrimonium inter Annam & Conradum, nullum sua auctoritate declararit, aut alteri id dicenti crediderit, & rursus Matrimonio inter Conradum & Bertam sine auctoritate Ordinarij adstiterit.

Certum est 4. liberos à Conrado & Berta procreatos, dum in bona fide essent ambo, aut alter saltem coniunx, esse, aut censerì legitimos per

textum expressum in tit: quod filij sint legitimj. Ipsos verò qui geniti fuerunt, postquam à mala fide esse ceperunt, tales non haberi.

His verò, & quæ expensas, pœnam q̄ Parocho debitam attinent, relictis; Quæstio principalis in vtramque partem diligenter tractanda est.

Pars itaque negatiua, quòd Matrimonium Annam inter & Petrum contractum, non sit validum, sic probatur: Matrimonium cum impedimento dirimente non dispensato contractum non est validum, Tale est dictum Matrimonium, ergo non est validum. Maior indubitata est. Minor etiã certa videtur. Constat enim & in confesso est, in tertio gradu Consanguinitatis, coniunctos esse. Certum videtur tertium Consanguinitatis gradum efficere impedimentum dirimens. Certum etiam est Hæreticis nullam competere posse dispensandi potestatem, neque enim censi potest Pontificem ijs, qui maximè Ecclesiæ noxij, & aduersarij sunt, hanc dispensandi potestatem concedere voluisse. maximè cum Laici omnes sint, & ordinis potestate careant (si profugos, aut Catholicos Sacerdotes excipias) qui cum execrabiles sint, nullus erga eos Ecclesiæ fauor, ut nec erga hæreticos concipi cum fundamento potest. Certum itidem videtur, hoc impedimento teneri etiam hæreticos, cum subiecti sint Ecclesiæ, & refractarijs nihil sit indulgendum, errore nituntur. Neque aliud est, quod pro parte negatiua assertiua
Affirma-

*Affirmatiua è contra sic ostenditur. Matrimo-
 nium contractum inter coniunctos in tertio gra-
 du, vbi Canones de Impedimentis positius non
 vigent, vel abrogati sunt, est validum, atque sic
 contractum est Matrimonium Annam inter &
 Petrum, ergo illud matrimonium est validum.
 Maior censenda est, quia cum lex prohibens quo-
 quo modo sublata est, actus contra legem nõ cen-
 setur amplius prohibitus aut inualidus. siue cũ
 Canon statuens impedimentum, alicubi desijt ob-
 ligare, actus contra Canonem non censetur illo
 impedimento affici, quod enim sublatum est, ni-
 hil vltra operatur, ac sic supponitur lex, seu Ca-
 non sublatus. Minor itaque omnem difficulta-
 tem habet, Ea verò probatur. Impedimentum
 Iure humano inductum inhabilitans ad contra-
 hendum, vel contractum inualidans, vsu & con-
 suetudine humanâ tolli potest. Secundùm Sanchez
 l. 7. disp. 4. in 14. & plures ab ipso citatos. Hoc
 impedimentum tale est, ergo tolli vsu & consue-
 tudine poterit. Et de hoc argumento quod actum
 tantum primum, seu potentiã insert, haud mag-
 na est controuersia, que enim Legislatoris, ea cri-
 am est consuetudinis vis ordinariè &c. Neque
 obscurum est, Bernenses & Hæreticos omnes mo-
 dernos, vsu & consuetudine, plus quàm centum
 annorum hæc impedimenta positiui iuris sustu-
 lisse, seu contra leges Canonicas hæc impedimen-
 ta ferentes egisse. Tum quia potestatem Ecclesia-
 sticam*

ficam non agnoscunt, nec villas leges ab ea provenientes. Tum quia haec impedimenta non esse substantialia, quae irriter, docent; posseque ex honestate à seculari Magistratu tolli. Tum quia complures hoc saeculo contraxerunt & contrahunt in his impedimentis, quorum nuptiae pro legitimis habentur.

Tota itaque difficultas probandi versatur in partibus, quae consuetudinem legitimam efficiunt, Ea verò iuxta Cap. Vel. de Consuetud. sunt, ut sit rationalis & legitime praescripta. Quod autem eiusmodi consuetudo sit rationalis, id probatur, Tum inde, quia nec Iuri Divino, nec naturali est contraria, cum tollat solummodo Ius positivum; Tum quia in integra Republica, vel Principatu frequenter contingit, ut omnino expediat, & admodum conveniens sit coniunctos in 3. & 4. gradu Matrimonio iungi, consequenter rationale est, si id fiat; Tum quia inter ipsos Catholicos experimur frequenter, vel necessitate, vel eximiam utilitatem aut honorem efficere, ut in impedimentis dispenseretur. Vnde saltem id sequitur, non esse naturae aut legi Divinae contrariam eiusmodi consuetudinem. Nec obstat quod consuetudo contraria reprobetur in Cap. Quod supra. de Consanguinitate & affinitate, nam etiam contra talem legem, cuius contraria consuetudo reprobata est, posse induci consuetudinem ostendit Sanchez, cit. disp. 4. Cum videlicet nova causa subest, qualis

qualis hic est Reipublica necessitas & conuenientia, ve impeditis subinde permittantur matrimonia, cum maximè etiam heretici aliqua discretione vrantur, & sine cognitione cause permitttere non soleant coniunctis Matrimonia.

Nec obstat 2. quod talis consuetudo contra Ius Canonicum inducta sit, ideòque nequeat esse rationi consentanea, quia omnis consuetudo legi contraria est, qua lex abrogatur, & tamen nemo est, qui non sentiat legem consuetudine abrogari posse, etiam Canonicam, semper primi actus vitiosi esse solent, & irrationabiles prout legi aduersantur. Sed hinc ex certa & communi DD. sententia, rationabilitas, aut irrationabilitas consuetudinis sumi non potest. Aliàs enim consuetudo nihil posset? Inde verò accipienda est, quòd actus secundùm se spectatus, nec Legi Diuina, aut humana aduersetur, & pro Personarum, Temporum conditione expediatur, aut necesse sit eundem fieri, vel saltem malum non sit, si secundùm se, aut in ordine ad communitatem & rerum humanarum exigentiam consideretur.

Nec obstat 3. quod causa Matrimoniales Ecclesiasticae sint & sacra ob rationem Sacramenti, nam in matrimonio reperitur ratio contractus ciuilib, & ratio Sacramenti, atqui in hac nihil omninò potest consuetudo, cum sit Diuini Iuris, in contractu verò, ad quem inhabilitantur per-

sona,

senæ, aut qui inualidatur, cum mere civilis sit, & à sponsis inæatur more Gentium, non apparet, cur nihil queat consuetudo etiam Laicorum. Omnino igitur satendum est, eiusmodi consuetudinem esse rationabilem, quod adhuc magis ex sequentibus apparebit.

Quod verò sit legitime præscripta, nempe tringinta vel quadraginta annis durauerit, & actus frequentes exerciti fuerint, id quidem aperius est quàm vt probatione indigeat; nam eiusmodi consuetudo vniuersalis est rebus humanis ita exigentibus inter omnes Hæreticos Imperij & Heluetiæ &c. etiam supra centum annos durat, & pluribus actibus roborata fuit.

Nec aliud apparet quod requiratur, nam bonam fidem non exigi ad introducendam consuetudinem, clarum est & certum apud DD. qui concedunt primos actus, quibus lex consuetudine abrogatur, esse ordinariè peccaminosos & male fidei, quod contra legem suscipiantur & fiant.

Tantummodò in eo difficultas moueri potest, quod ad legitimam consuetudinis præscriptionem saltem tacitus consensus Principis requiratur, vt complures contendunt, & in talem prouinde consuetudinem Pontifex & Ecclesiastici consentire debeant, quod tamen præsumi posse non videatur. Sed neque hic laboratur, nam in Cap. fin. de Consuetud. non exigitur, sufficereque censetur scientia & patientia Principis generalis, qua

qua eo ipso interuenire existimanda est, quod vim talem consuetudini Princeps vel Pontifex tribuit.

Deinde multa sunt, qua tacitum consensus ostendant, nam primò in Imperio & Heluetiâ, Matrimonia in gradibus prohibitis Iure humano contracta, etiam à Catholicis ita tolerantur, vt nec liberi ex ijs nati censèantur illegitimi, nec arceantur à feudis & successiõibus, nec aliud quicquam patiantur, sed omninò habeantur vt ijs, qui ex Matrimonio sine vllò impedimento contracto nati sunt. Ac proinde communis sensus & existimatio Catholicorum saltem Laicorum est hac matrimonia hereticorum esse valida. 2. nec Episcopi in eiusmodi matrimonijs reclamant. 3. in Palatinatus Neoburgici, & Superioris conuersione, Patres qui in ijs locis egerunt, & apud Episcopos fuerunt, non recordantur vlli conuerso motam de eiusmodi matrimonio Questionem. 4. In territorio siue Dominio Neoburgensi, prope Bernenses, subiecto Principi à Longeuillâ, in quo subditi heretici sunt, & Praefectus Catholicus, cum Matrimonium inire volunt, intra gradus prohibitos, licentiam à Praefecto Catholico petunt, & is illam, cum videtur, concedit, habenturque matrimonia ab omnibus licita, quod nisi consuetudine praedicta excusari nequit. 5. In his Regionibus vbi familiae partim haereticae, partim Catholicae sunt, vbi inter Haereticos Catholicis viuendum est, vbi illorum abusus tolerantur,

ita vt communicare cum ijs liceat, nimis magna incommoda sequerentur, si eiusmodi matrimonia censerentur illegitima omnino, nam à conuersione plures absterrentur. Quaestiones plures moueri possunt de hereditatibus & alijs, omnia replerentur spurijs & illegitimis &c. cū maxima inhonestate & probro cognatorum, & familiarum etiam Catholicarum.

Censendum proinde est S. Pontificem, cum aliter non expediat, tacite consentire non approbando, sed non irritando, quia heretici impunè inter Catholicos tolerantur, quia aliàs plurimò incommodi ipsis Catholicis accederet, quia possibile non est, vt ad obseruationes Iuris Canonici reducantur vno impetu, quia hac ipsa tacita indulgentia ad faciliorem conuersionem facit; & Catholicis ipsis expedit, ob permixtionem familiarum, & vt conuiuant honesto matrimonio natis. Quia quaestio de matrimonio aut notabiliter nulli moueri potest heretico more coniuncto, quia cum ex vna parte clarum sit necesse esse, aut frequenter expedire, vt in tanta communitate permittantur matrimonia impeditis humana lege. Ex altera conueniens apparet, vt cum aliter fieri non potest, ex tacita indulgentia aut rolerantia pro legitimis habeantur.

Quod vel ideo prudenter existimari potest, quia omnibus consideratis, minora mala sunt

in præsumptione taciti consensus, quàm in rigida lurs observatione, eiusque negatione.

Et sanè videretur absonum, si S. Pontifex vellet talia hæreticorum matrimonia declarare illegitima, & ex ijs natos, spurios.

Ad Corporis etiam politici, quod ex Catholicis & hæreticis constat, honestatem pertinet, ut cum hoc possit tolerari, fiat, ad maiora incommoda & omnium turbationem evitandam. Sanè prudenter censeatur S. Pontifex communi fidelium existimationi saltem tacite consentire, qualiter supra diximus esse de Matrimonij hæreticorum contractis, in gradibus prohibitis jure positivo.

Potest verò tacitus hic consensus, & Indulgentia etiam aliqua auctoritate muniri; nam imprimis clandestina Matrimonia ab hæreticis contracta, vbi Trid. promulgatum fuit, & postea ex causâ hæresis vigere desijt, pro validis habentur. Deinde in ijs etiam Parochijs, vbi hæretici Catholicique permixti sunt, & Cœcilium viget, matrimonia hæreticorum clandestinè contracta, non omnino rejiciuntur & damnantur; ut Tannerus loquitur disp. 8. de matrimonio. q. 3. dub. 6. §. 15. n. 122. vbi dicit Matrimonia hæreticorum in locis & Parochijs, vbi Concilium Trident. est promulgatum, & hæreticè

heretici impunè inter Catholicos tolerantur, nec dum quidem inualida censerì à DD. quamvis sine vero Parocho contrahantur, propter tacitam dispensationem Pontificis, qui sciens eiusmodi matrimonia non contradicit, nec irrita declarat. Æquè autem Ecclesia cordi esse videtur Lex Conc. Trid. de Matrimonijs Clandestinis, quàm de gradibus consanguinitatis. Atque ex his facilis est responsio ad ea, quæ pro parte negatiua allata fuère; Dicendum enim est Pontificem non in gratiam & fauorem hereticorum tolerare & indulgere, sed ad maiora mala cauenda Corporis politici, constantis ex Catholicis & hereticis, ad facilitandam Conuersionem, ad meliorem pacem Catholicorum & Hereticorum, qui acerbissime vel ob hanc causam Catholicos persequerentur, si Matrimonia in gradu prohibito pro illegitimis declararentur, & liberi ex ijs nati pro spurijs haberentur. Quod autem à Catholicis inter hereticos in vno corpore existentibus fieri non potest, id nec velle censendus est Pontifex, ac proinde tacitè consentire presumendus.

Subscripsit huic resolutioni alius eiusdem Professionis Doctor sequenti responsò.
Pax Christi &c. Ad questionem binis litteris à R. V. propositam Resp. idem, quòd ipsa prudenter & doctè insinuat, nimirum Matrimonia ab Hereticis ipsorum more inter coniunctos tertio & quarto gradu contracta, à nobis videri habenda pro legitimis, neque difficultatem vllam mouent.

mouendam. Tum quia in Imperio habentur pro legitimis, ut R. V. rectè aduertit. Tum quia contrarium non parum obstaret conuersioni coniugatorum Hæreticorum. Quam ob rem, sicut matrimonia clandestina, etiam ubi receptum est Conc. Trid. (v. g. in Diocesi Constantiensi) non rescinduntur inter hæreticos, ita non est causa, ut rescindantur in 3. & 4. gradu ab illis contracta. Neque enim minus videtur Cordi Ecclesie esse lex Conc. Trid. de matrimonijs clandestinis, quàm de gradibus consanguinitatis. Ego certè non multum scrupuli, imò nullum mouerem super hac re, nisi fortè crederem ab illustrissimo Nuncio, vel per illum, declarationem fauorabilem haberi posse. Non memini vnquam, in Episcopatu Augustano, per 14. Annos, quibus Episcopus meæ operæ usus est, hanc questionem motam, etsi non dubitem in tanta Neophyrorum multitudine fuisse aliquos, imò multos in isto gradu coniunctos. Neque aliud mihi occurrit, cum Authores hanc questionem non tractent, aut certè illos non legerim, qui tractant.

§. 7. Assensus ex Iure confirmatus.

NE cui, attentâ summâ Sedis Apostolicæ auctoritate, & quod in omnes Christianos absolutum ab omni humana potestate independens habet, imperio, cuius ab antiquo factæ sanctiones, hucusque

C

obser.